

सन २०१९-२० या मळी हंगामातील
उत्पादित मळीच्या परराज्यात / परदेशात
निर्यातीवर बंदी घालणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: एमपीएल-०११९/प्र.क्र.०७/राउशु-३.

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,

दिनांक:- २७ डिसेंबर, २०१९.

संदर्भ :- शासन निर्णय, क्र.एमपीएल-१२१३/प्र.क्र.५५९/राउशु-३, दि.४.१.२०१६.

प्रस्तावना :-

१. केंद्र शासनाच्या निर्णयानुसार राज्य शासनाने गृह विभाग, क्र.एमएलएस/१०९३/१/इएक्ससी-२, दि.२१ जुन, १९९३ च्या पत्रानुसार मळीच्या वाटपावरील नियंत्रण रद्द केले आहे. त्यामुळे, राज्यातील मळी उत्पादक घटक अन्य विहित अनुज्ञप्तीधारकास कितीही परिमाणाची मळीची विक्री करू शकतो. यासंदर्भात मुंबई मळी नियमावली १९५५, मुंबई मळी (नियंत्रण) कायदा, १९५६ तसेच, मुंबई मळी (विक्री, पुरवठा व किंमत नियंत्रण) आदेश, १९६० या नियमातील तरतुदीनुसार राज्यातील उत्पादित झालेल्या मळीचे वितरण करणे, परराज्यात/परदेशात निर्यात करणे, वाहतुक शुल्क, निर्यात शुल्क वसूली करणे इ.बाबतच्या नियमांचे पालन करणे इत्यादी बाबींची अंमलबजावणी राज्य उत्पादन शुल्क विभागामार्फत करण्यात येते. राज्यातील उपलब्ध होणारी मळीचे प्रमाण विचारात घेऊन दरवर्षी मळीचे अंदाजपत्रक तयार करण्यात येत असते व राज्याची गरज भागविल्यानंतर शिल्लक राहणारी मळी अन्य राज्यात किंवा परदेशात निर्यात करण्यासाठी शासनाच्या पुर्व मान्यतेने परवानगी देण्यात येत होती.

२. सन २०१५ च्या विधानमंडळाच्या अर्थसंकल्पिय अधिवेशनामध्ये विधानसभा सभागृहात मळीची निर्यात नियंत्रणमुक्त करण्याबाबत झालेल्या घोषणेच्या अनुषंगाने शासन निर्णय, क्र.एमपीएल-१२१३/प्र.क्र.५५९/राउशु-३, दि.४.१.२०१६ अन्वये राज्यात उत्पादित होणा-या मळीची निर्यात नियंत्रण मुक्त करण्याच्या दृष्टीने प्रचलित कार्यपद्धतीमध्ये बदल करून परराज्यात/परदेशात मळी निर्यातील परवानगी देण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

३. राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या महसुलाच्या दृष्टीने मळी हा महत्वाचा स्रोत आहे. मळीचा वापर प्रामुख्याने मद्यार्क तयार करण्यासाठी होतो. राज्यात सुमारे २३१ साखर कारखाने कार्यान्वित असून त्यापैकी १३४ साखर कारखान्यांना आसवण्या संलग्न असून त्यापैकी ९५ सहकारी क्षेत्रातील असून उर्वरित ३९ खाजगी क्षेत्रातील घटकांना मंजूर आहेत. तसेच, १९ stand alone आसवण्या आहेत. ज्या साखर कारखान्यांकडे आसवणी नाही असे साखर कारखाने अन्य आसवण्यांना मळीची

विक्री करतात. ज्या साखर कारखान्यांनी आसवनी उभारल्या आहेत त्यांनी त्याकरिता मोठ्या प्रमाणावर आर्थिक गुंतवणूक केलेली आहे. सदर आसवनीत तयार होणाऱ्या मद्यार्काचा वापर राज्यात मोठ्या प्रमाणावर औद्योगिक आणि पेय मद्य निर्मितीसाठी होतो. सदर मद्यार्काचा वापराचे प्रमाण ६०:४० आहे व त्यापासून शासनास मोठ्या प्रमाणावर महसूल प्राप्त होतो.

४. मागील काही वर्षांतील राज्यातील मळीचे उत्पादन व वापर याबाबतची आकडेवारी पाहिली असता साधारणपणे वार्षिक ३५ ते ४० लाख मे.टन मळी राज्यात उपलब्ध होत असते त्यापैकी राज्यातील आसवनींना मद्यार्क उत्पादनासाठी साधारणपणे ३२ लाख मे.टन मळीची आवश्यकता लागते व पशुखाद्यासाठी सुमारे २.५ लाख मे.टन मळी लागते. साखर आयुक्तांच्या अंदाजानुसार, चालू हंगामात सन २०१९-२० मध्ये संभाव्य ५७०.०० लाख मे.टन ऊस गाळप होणार असून, त्यापासून संभाव्य २२.२० मे.टन मळीचे उत्पादन होणार आहे. मात्र, दरवर्षी साधारण ४०.०० लाख मे.टन मळीची आवश्यकता भासते.

५. केंद्र शासनाने दि.२.१.२०१३ च्या निर्णयानुसार वाहनाच्या इंधनात १०% याप्रमाणात इथेनॉल मिसळण्याचे धोरण जाहीर केले आहे. त्यानंतर मे, २०१४ पासून नवीन केंद्र शासन आल्यानंतर वाहनाच्या इंधनात इथेनॉल मिश्रण करण्याच्या धोरणाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याचे निर्देश दिले आहेत. तसेच, केंद्र शासनाने दि.१८.९.२०१८ व दि.१८.१२.२०१८ च्या निर्णयान्वये आसवनींना ऊसाचे रसापासून बी-हेवी मळी व सी हेवी मळीपासून इथेनॉल उत्पादन करण्यास मंजूरी दिलेली आहे. त्याकरिता लागणारा कच्चा माल म्हणजे मळीचा तुटवडा भासणार असल्यामुळे देशाबाहेर होणारी मळीच्या निर्यातीस बंदी घालावी अशी मागणी दि इथेनॉल मॅन्युफॅक्चरर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया यांनी केलेली आहे.

६. सन २०१७-१८ मधील राज्यातील मळीचे उत्पादन व वापर याबाबतची आकडेवारी पाहिली असता साधारणपणे वार्षिक ३५ ते ४० लाख मे.टन मळी राज्यात उत्पादित झालेली आहे. त्यापैकी राज्यातील आसवनींना मद्यार्क उत्पादनासाठी व पशुखाद्यासाठी साधारणपणे ३५ लाख मे.टन मळी वापरण्यात आलेली आहे व उर्वरीत मळीपैकी १.७७ लाख मे.टन मळी इतर राज्यात व २.५३ लाख मे.टन मळी परदेशात निर्यात करण्यात आलेली आहे. तसेच, सन २०१८-१९ मध्ये माहे नोव्हेंबर १८ ते एप्रिल १९ या सहा महिन्यांच्या कालावधीत ४५.७२ लाख मे.टन मळीचे उत्पादन झाले असून राज्यात डिस्टिलेशनकरिता व कॅटल फिडकरिता २९.१८ लाख मे.टन मळीचा वापर करण्यात आलेला आहे. इतर राज्यात व परदेशात ३.२९ ला.मे.टन मळीची निर्यात करण्यात आलेली आहे.

७. पश्चिम महाराष्ट्रातील पूरस्थिती व मराठवाड्यातील दुष्काळ परिस्थिती विचारात घेता, मागच्या वर्षीच्या तुलनेत यावर्षी मळीचे उत्पादन आणखी कमी होण्याची शक्यता आहे. परिणामी, मद्यार्क उत्पादन देखील कमी होईल. या मद्यार्काचा वापर देशी / विदेशी मद्य, इ.एन.ए. तसेच, इथेनॉल निर्मिती करिता होत असल्याने तेथेही मद्यार्काचा तुटवडा भासणार आहे. ही सर्व वस्तुस्थिती

विचारात घेता, मळीची राज्याबाहेर व परदेशातील निर्यातीवर बंदी घालण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :-

सन २०१९-२० या चालू मळीच्या हंगामात आवश्यक असणाऱ्या मळीच्या तुलनेत उत्पादित होणारी मळी ही अल्प प्रमाणात असल्याने, सन २०१९-२० या मळी हंगामातील उत्पादित मळीच्या परराज्यात / परदेशात निर्यातीवर बंदी घालणेबाबत पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे :-

सन २०१९-२० या चालू मळीच्या हंगामात आवश्यक असणाऱ्या मळीच्या तुलनेत उत्पादित होणारी मळी ही अल्प प्रमाणात असल्याने, सन २०१९-२० या मळी हंगामातील उत्पादित मळीच्या परराज्यात / परदेशात निर्यातीवर दि.३० सप्टेंबर, २०२० पर्यंत बंदी घालण्यात येत आहे.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९१२२७१२४६५३३९२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सु. श. यादव)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
२. मा. मंत्री (राउशु) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. प्रधान सचिव (राउशु) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
४. खाजगी सचिव, विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानसभा/विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई,
५. आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
६. सर्व विभागीय आयुक्त,
७. सर्व जिल्हाधिकारी,
८. सर्व विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क,
९. सर्व अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क,
१०. निवड नस्ती.